

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра водних та неолімпійських видів спорту

Чаплінський М.М., Сидорко О.Ю.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Лекція з навчальної дисципліни

**„ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ ТА СПОРТИВНО
ПЕДАГОГІЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ”**

Для студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт

(спеціалізація «плавання»)

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні кафедри водних та
неолімпійських видів спорту

„31” серпня 2018 р. протокол № 1

Зав.каф _____ М. Чаплінський

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

1. Загальні відомості про кваліфікаційні (дипломні) роботи.
2. Методика роботи студента над кваліфікаційною (дипломною) роботою.
3. Планування кваліфікаційної та дипломної роботи.
4. Структура і зміст роботи.
5. Основні методи науково-педагогічного дослідження.
6. Оформлення роботи.
7. Підготовка до захисту і захист.
8. Керівництво кваліфікаційними і дипломними роботами.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНІ (ДИПЛОМНІ) РОБОТИ

Однією з найважливіших форм організації студентської наукової діяльності в навчальному процесі є кваліфікаційна і дипломна робота, під час виконання яких відбувається активізація творчої діяльності студентів.

Кваліфікаційна робота є науковою або методичною працею, яка виконана на основі глибокого вивчення літературних джерел, застосування в процесі роботи методів педагогічного дослідження й узагальнення даних власних спостережень.

Дипломна робота – це самостійна наукова розробка, під час написання якої студент реалізує усі знання, отримані в процесі навчання в інституті.

Головна мета цих робіт полягає у підвищенні рівня спеціальної теоретичної підготовки студентів в обраному виді спорту, а також практичному застосуванні отриманих знань і навичок під час вирішення навчальних і наукових завдань. У процесі підготовки кваліфікаційної і дипломної роботи студенти зобов'язані оволодіти такими навичками проведення наукового дослідження: самостійна постановка завдання дослідження, аналіз літературних джерел, методично правильне планування експерименту, використання методів наукового дослідження і математичної статистики, самостійний аналіз отриманих результатів, узагальнення їх і формулювання висновків, складання практичних рекомендацій.

Під час підготовки та виконання кваліфікаційних (дипломних) робіт вирішуються такі завдання:

- вибір теми, її обґрунтування, постановка мети, гіпотези, вибір завдань і методів дослідження;
- використання і критичний аналіз загальної та спеціальної наукової, методичної і додаткової літератури, офіційних документів тощо;
- проведення педагогічних досліджень за допомогою сучасних методик;

- самостійний аналіз і узагальнення отриманого матеріалу, обробка даних за допомогою методів математичної статистики;
- формулювання чітких, логічних висновків, що відповідають завданням роботи; розробка практичних рекомендацій.

Тема кваліфікаційної або дипломної роботи обирається на початку III семестру і затверджується в кінці III семестру. На II курсі студент зобов'язаний скласти план роботи, ознайомитись з основними літературними джерелами з теми, ознайомитись з методами досліджень, визначити завдання роботи.

На III курсі – оволодіти методами педагогічних досліджень, самостійно проводити спостереження, педагогічний експеримент, аналіз і узагальнення матеріалів власних досліджень з теми, сформулювати попередні висновки. За цей період студент повинен написати I і II розділи роботи, описати проведені дослідження в III розділі.

На IV курсі студент повинен завершити роботу, представити остаточні результати, висновки і захистити її згідно з вимогами навчального плану.

Тематика кваліфікаційних і дипломних робіт повинна відповідати сучасним завданням підготовки фахівців, співпадати з основними напрямками і проблемами науково-методичної роботи кафедри та інституту, щорічно оновлювати та переглядатися викладачами кафедри. До вимог, що ставляться до тематики дипломних робіт, належать перш за все їх актуальність, наукова новизна і практична значимість. Студенти мають право запропонувати свою тему кваліфікаційної або дипломної роботи з обґрунтуванням доцільності їх розробки.

Слід зазначити, що в практиці не виключена можливість виконання кваліфікаційних або дипломних робіт реферативного характеру, а також робіт, в яких подаються результати вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду.

Обрані теми кваліфікаційних робіт затверджуються кафедрами, які здійснюють керівництво цими роботами.

Згідно з інструкцією з підготовки дипломних робіт закріплення за студентом теми дипломної роботи повинно оформлятися відповідним наказом за його особистою заявою і рішенням кафедри, обговорюватись на засіданні Вченої Ради факультету. Студент разом з науковим керівником складає календарний план написання дипломної роботи і розробляє завдання з вивчення об'єкту досліджень і збору матеріалу. Календарний план визначає послідовність і терміни виконання окремих - етапів роботи. Він дисциплінує студента, лімітуючи час на огляд і вивчення літератури, знайомство з досвідом роботи фахівців, планування і постановку експерименту, аналіз отриманих матеріалів, складання висновків, підготовку роботи до захисту.

Типовий варіант календарного плану до дипломної роботи поданий у додатку 1. Практика підтверджує безумовну доцільність складання календарного плану.

2. МЕТОДИКА РОБОТИ СТУДЕНТА НАД КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ (ДИПЛОМНОЮ) РОБОТОЮ

2.1. Планування кваліфікаційної та дипломної роботи

Отримавши завдання наукового керівника, студент розпочинає роботу над обраною темою. Виходячи з попереднього знайомства з літературними джерелами, студент формулює гіпотезу, мету і завдання своєї роботи.

Постановка гіпотези (припущення) – найбільш відповідальний момент у написанні кваліфікаційної або дипломної роботи. Правильна постановка гіпотези можлива лише після ознайомлення з літературними джерелами і з'ясування стану питання. Гіпотеза поставлена правильно в тому разі, якщо вона:

- 1/ перевіряється;
- 2/ достатньо проста у формулюванні;
- 3/ пояснює тільки те коло питань, яке складає сутність даного дослідження;
- 4/ не суперечить науковим фактам, які встановлені раніше (або повинна мати докази нових фактів на достатньо великому і достовірному експериментальному матеріалі).

Приклад постановки гіпотези:

При проведенні даного дослідження ми виходили з припущення, що застосування нетрадиційних методів розвитку гнучкості буде сприяти більш ефективному розвитку цієї якості.

Або:

Припускається, що навчання гімнастичним вправам методом передписання алгоритмічного типу дозволить підвищити якість і швидкість навчання.

Мета будь-якого дослідження визначає головний напрямок вирішення проблеми, а в завданнях ця мета конкретизується. Наприклад:

Мета: вдосконалення системи підготовки юних гімнасток 6-8 років.

Завдання:

1. З'ясувати характер розвитку якостей і координаційних здібностей у юних гімнасток 6-8 років.
2. Визначити структуру рухової підготовленості юних гімнасток.
3. Розробити і експериментально обґрунтувати програму спеціальної рухової підготовки юних гімнасток.

Крім календарного плану студент, який пише кваліфікаційну або дипломну роботу, повинен мати план, що розкриває зміст і послідовність її написання. Цей план складається на початку роботи над темою одночасно з підбором літературних джерел. Складання такого плану вважається обов'язковим, тому що він допомагає систематизувати матеріал, який накопичується в ході виконання роботи. Надалі цей план стане основою для написання тексту кваліфікаційної або дипломної роботи, оскільки він відображає їх основні розділи.

2.2. Структура і зміст роботи

Кваліфікаційна робота, як правило, повинна мати такі розділи:

Вступ.

Розділ 1. Стан питання (за літературними джерелами).

Розділ II. Мета, завдання, методи й організація досліджень.

Розділ III. Результати особистих досліджень і їх обговорення.

Висновки.

Практичні рекомендації.

Бібліографія.

Додаток.

У дипломній роботі студент планує ще один розділ, в якому подаються результати педагогічного експерименту, їх аналіз і обговорення.

Розділи плану I, II, III і IV можуть розбиватися на підрозділи, що полегшує їх систематизацію і подальший аналіз (додаток 3).

Кваліфікаційна і дипломна робота починаються з титульного аркуша (додаток 2), на якому вказуються: назва вузу, де виконується робота; повна назва теми роботи; прізвище та ініціали студента; прізвище, ініціали, вчене звання і ступінь наукового керівника, рік і місце виконання роботи.

За титульним аркушем подається зміст кваліфікаційної або дипломної роботи (додаток 3).

Вступ складається з чіткого і короткого обґрунтування вибору теми роботи, визначення її актуальності, формулювання предмету і гіпотези дослідження. Оскільки вступ повинен давати загальну характеристику виконаної роботи, рекомендується оформляти його не на початку, а на заключному етапі роботи, коли вже достатньо повно будуть з'ясовані її результати. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2-3 сторінок.

Головна умова написання розділу “Стан питання” полягає в тому, що на сучасному рівні наукових уявлень висвітлити проблему, ступінь її вивчення, положення, які викликають суперечку або потребують подальшого дослідження. Кожен раз, коли студент користується думкою будь-якого автора, він повинен вказати прізвище автора і поруч у дужках поставити номер, який стоїть у бібліографічному списку проти прізвища цього автора.

Наприклад:

На думку професора А.М.Шлеміна (26), під спеціальною руховою підготовкою розуміється ...

Коли подається цитата, необхідно вказати номер і сторінку з джерела, де вона міститься:

В.І.Лях пише: “Координаційні здібності визначаються ...” (12, с. 3).

Або:

На думку ряду авторів, фізична підготовка є невід’ємною складовою частиною системи ... (2,8,11,14).

Таким чином, з роботи повинно бути цілком зрозуміло, в яких випадках студент користується положеннями, взятими з літературних джерел, а де він наводить власні думки.

Розділ “Стан питання” пишеться обов’язково за спеціально розробленим планом (додаток 3). Закінчується цей розділ коротким заключенням (резюме), в якому узагальнюються основні положення, які автор роботи хотів би виділити. Обсяг розділу залежить від кількості переглянутої літератури і займає приблизно 12-20 сторінок (друкованого тексту).

Розділ “Мета, завдання, методи і організація досліджень” починається з описання мети і конкретних завдань роботи. Після цього подаються описи методів дослідження, за допомогою яких будуть вирішуватись поставлені завдання. Якщо студент розробляє новий метод дослідження або прилад, за допомогою якого будуть проводитись дослідження, він повинен детально описати його.

Під організацією досліджень розуміється об’єкт, час і місце проведення експериментальної частини роботи, дається також характеристика контингенту людей, які досліджуються (вік, стать, соціальне положення, кількість, спортивна кваліфікація і т.ін.). Обсяг цього розділу 3-8 сторінок (друкованого тексту).

Розділ “Результати досліджень та їх обговорення” (власні дані) – основа кваліфікаційної або дипломної роботи. В ньому описуються проведені спостереження і експерименти, аналізуються отримані результати, дається всебічний і об’єктивний аналіз фактичного матеріалу, робляться узагальнення. При цьому результати власних досліджень співставляються з літературними даними. Слід зазначити, що саме цей розділ свідчить про рівень теоретичної підготовки студента., вміння його аналізувати отримані дані, робити правильні висновки.

У тексті слід розміщати ілюстративний матеріал (малюнки, графік або подавати фактичний матеріал у вигляді зведених таблиць. Студент не повинен перенавантажувати цей розділ робочими таблицями і графіками, якщо є можливість їх винести у додаток.

Загальний обсяг цього розділу не менше 10 сторінок (друкованого тексту) для курсової роботи і не менше 20 сторінок для дипломної роботи.

Розділ “Висновки” містить у собі підсумки роботи, найголовніші узагальнення, до яких прийшов автор у процесі дослідження, вказується їх теоретична і практична значимість. Головні вимоги до висновків – їх точність, стильність, відповідність завданням, поставленим у роботі. Обсяг висновків 1,5-2 сторінки.

Практичні рекомендації пишуться, як правило, на 1-1,5 сторінках і містять конкретні практичні пропозиції щодо впровадження їх у практику.

Список літературних джерел (бібліографія) свідчить про обсяг роботи, яку виконав студент, аналізуючи літературні джерела, рівень його знань і вміння працювати з літературою. Всі використані джерела нумеруються і розташовуються в списку в алфавітному порядку прізвищ автора (-ів) або назв за спільно українсько-російським алфавітом, мовою оригіналу, відповідно до правил оформлення бібліографічного опису.

Протоколи дослідження та інші первинні матеріали, як вже говорилося, подаються в додатку, який міститься в кінці роботи.

2.3. Основні методи науково-педагогічного дослідження

У зв'язку з тим, що кваліфікаційна (дипломна) робота передбачає необхідність проведення певного дослідження, вона вимагає від студента оволодіння конкретними методами наукового дослідження. Знайомство з цими методами відбувається під час вивчення предметів “ТіМОВС та СПВ”, “Педагогіка”, “Психологія”, “Спортивна медицина”, “Спортивна метрологія”, “Фізіологія”, “Біохімія” і т.ін. Практичне оволодіння цими методами відбувається на лабораторних і практичних заняттях, під час педагогічної або тренерської практики.

Найважливішими методами, що використовуються під час виконання кваліфікаційних або дипломних робіт є: аналіз літературних джерел, аналіз документальних матеріалів, педагогічні спостереження, вивчення досвіду роботи, бесіди, анкетування, опитування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

1. Аналіз літературних джерел.

Робота над кваліфікаційною і дипломною роботою, як правило, починається з підбору і ознайомлення з необхідною літературою. Правильне складання переліку літератури в оптимальному обсязі має велике значення для успішної роботи студента над темою. Для складання бібліографії за темою кваліфікаційної або дипломної роботи студент використовує систематичні каталоги (назви творів подаються за галузями знань), алфавітні каталоги (картки розташовані за алфавітним порядком), предметні каталоги (твори розташовані за проблемами і спеціальностями), а також різноманітні бібліографічні довідкові видання, підручники, енциклопедії, словники і т.ін. Слід заохочувати роботу студентів над літературними джерелами іноземними мовами.

Складений список необхідної літератури студент узгоджує з науковим керівником і після цього розпочинає її вивчення. Спочатку рекомендується ознайомитися з літературними джерелами лише в загальних рисах. Це дозволяє з'ясувати й оцінити сучасний стан проблеми, що вивчається. Важливо знати і порядок вивчення літератури: у більшості випадків починають зі знайомства з роботами загального характеру (підручники, посібники), а пізніше переходять до джерел, де висвітлюються окремі проблеми (науково-методичні розробки, статті). Особлива увага приділяється літературним джерелам, де подаються найсучасніші досягнення науки, а також передовий досвід (автореферати дисертацій, тези наукових конференцій).

Для полегшення роботи студент складає бібліографічні картки літературних джерел, з якими він ознайомився. На кожен книгу треба записати такі відомості:

- прізвище, ініціали автора або авторів;
- повну і точну назву книги;
- назву міста, де видана книга;
- назву видавництва;

- рік видання;
- кількість сторінок у книзі або сторінки, які використовуються з цілої книги.

Приклад написання бібліографії поданий у додатку 4.

Після попереднього ознайомлення з літературними джерелами і складання власної картотеки з теми, студент приступає до глибокого і детального їх вивчення шляхом повторного читання. При цьому виділяється головна думка й основні положення, висунуті автором книги або статті, виконується їх аналіз і осмислення.

Вивчення літератури не ставить перед студентом завдання механічного запам'ятовування того, що прочитано. Автор кваліфікаційної (дипломної) роботи повинен добре орієнтуватись у спеціальній літературі, вміти критично переосмислити прочитаний матеріал, спів ставити його з власними спостереженнями, визначити власну точку зору на поставлені проблеми.

Під час роботи з літературою зручно вести записи на спеціальних картках, де фіксується необхідний матеріал. Найбільш поширеною формою запису на картках є конспекти, тези, цитати, перелік необхідних цифрових або хронологічних відомостей.

Картки для запису змісту вивченої літератури зручно виготовляти з твердого паперу розміром 0,5 стандартного аркуша. Зверху картки вказується назва питання, до якого зроблено запис. У кінці подається посилання на джерело з обов'язковою вказівкою сторінок книги, журналу або іншого видання.

Педагогічні спостереження.

Спостереження полягає у цілеспрямованому сприйнятті фактів, процесів або явищ, які можуть бути безпосередніми (за допомогою органів відчуття) або непрямими (за допомогою інформації від різних приладів, засобів спостереження).

Мета педагогічних спостережень – це переважно зосередження на окремих сторонах процесу, що вивчається. Це може бути діяльність тренера або спортсменів, методика процесу навчання окремим вправам, методика розвитку фізичних якостей, ступінь активності учнів на уроці фізкультури і т.д.

Під час спостережень студент складає план, що дозволяє забезпечити систему, послідовність дій, їх тривалість, можливі результати і засоби їх фіксації.

Метод опитування.

Поряд з педагогічним спостереженням при підготовці кваліфікаційних і дипломних робіт широко застосовується метод опитування в усній формі (бесіди, інтерв'ю) або письмовій (анкети).

Застосування бесід та інтерв'ю потребує від дослідника чітко визначеної мети, головних і допоміжних питань, вміння створювати сприятливий клімат довіри.

Особливості анкетування полягають у тому, що дослідник має можливість опитати велику кількість людей, відібрати необхідні, однакові для всіх питання, застосувати методи математичної статистики для обробки результатів анкетування. Під час складання анкети слід враховувати основні вимоги до підбору питань, а саме:

- питання повинно точно і повно характеризувати явище, яке визначається;
- питання можуть бути як прямими (Вам подобається професія вчителя фізичної культури?), так і непрямими (Чи згодні Ви з тим, що професія вчителя найкраща?);
- у питаннях не повинно бути підказок;
- питання не повинні бути однозначними.

Один екземпляр анкети подається в кінці роботи в додатку.

Методи вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду

Вивчення передового педагогічного досвіду відіграє важливу роль у дослідженнях тому, що в цьому досвіді знаходять своє відображення педагогічна майстерність і педагогічне новаторство. Сутність першого полягає у вмілому, раціональному впровадженні в практику досягнень педагогічної науки. Педагогічне новаторство припускає у вчителя або тренера власні знахідки, нові ефективні прийоми, методи і форми навчально-тренувальної і виховної роботи.

Вивчення передового педагогічного досвіду повинно спиратися на такі критерії:

- новизна в діяльності тренера, педагога;
- результативність і ефективність;
- відповідність сучасним досягненням науки;
- стабільність позитивних результатів;
- можливість застосування досвіду іншими педагогами.

Відповідність основним критеріям фіксується дослідником у спеціальних протоколах. Цей метод бажано проводити комплексно разом з педагогічним спостереженням, опитуванням, вивченням документальних матеріалів.

Педагогічний експеримент

Усі попередні методи дослідження дозволяли лише констатувати хід явищ і процесів. Але іноді необхідно активне втручання дослідника з метою удосконалення засобів, методів, форм або шляхів досягнення певних завдань. Для цього використовується такий метод, як педагогічний експеримент. Він буває двох видів: лабораторний і природний.

Проведення лабораторного експерименту пов'язано зі створенням штучних умов, де можливе застосування різної апаратури і контрольно-вимірювальних пристроїв.

Природний експеримент проводиться у звичних умовах, у процесі навчально-тренувальних занять. У ході педагогічного експерименту дослідник активно впливає на хід явищ, що вивчаються, змінює звичайні

уяви, цілеспрямовано вводить нові форми навчання і тренування, оцінює кількісні та якісні результати, підтверджує достовірність розрізень між ними.

Метод педагогічного експерименту служить для вирішення таких завдань дослідження:

- встановлення залежності між певним педагогічним впливом і отриманими результатами;
- виявлення залежності між певними умовами (або системою умов) і педагогічними результатами, які досягаються;
- визначення залежності між системою педагогічних заходів або умов і втратами часу і зусиль тренера та учнів на досягнення результатів;
- порівняння ефективності двох або декількох варіантів педагогічного впливу або умов і вибір із них оптимального варіанту за певним критерієм (ефективність навчання, витрати часу, результативність і т.д.).

Для проведення педагогічного експерименту необхідно висунути гіпотезу, яка повинна перевірятись під час проведення експерименту. В процесі експерименту дослідник коректує гіпотезу й організує її перевірку, вводячи нові умови і вивчаючи вплив цих умов на підвищення навчально-тренувального процесу. Перевірка гіпотези може відбуватися шляхом порівняння результатів:

- 1/ експериментальної і контрольної групи;
- 2/ експериментальної групи до і після експерименту;
- 3/ експериментальної групи і даних літературних джерел.

Для забезпечення надійності результатів експерименту і репрезентативності висновків дуже важливо вирівняти за всіма показниками (склад, вік, обсяг завдань, рівень фізичної, технічної підготовки, кількість вправ і т.ін.) експериментальну і контрольну групу. Це не стосується лише одного-єдиного розрізнення, пов'язаного з новою умовою (фактори, які вводяться в експеримент і повинні перевірятися гіпотезою. В такому випадку різниця в результатах роботи контрольної та експериментальної групи може пояснюватись саме цією умовою.

Спроба вирівнювання складу цих груп досягається шляхом, наприклад, вибору в якості експериментальної, слабшої за підготовленістю групи або за допомогою т.зв. перехресного експерименту, коли експериментальна і контрольна група міняються місцями: спочатку експериментальна умова діє в I групі, а II – працює за звичайною методикою, після проведення першого контрольного вимірювання, в якому виявляються позитивні зміни в результатах, експериментальна умова вводиться в II групу, а I працює за звичайною методикою. Якщо друге контрольне вимірювання покаже значне поліпшення результатів II групи при незначному поліпшенні (або зниженні) результатів I групи, можна стверджувати про ефективність умови, що введена в експеримент.

Тривалість експерименту залежить від умов, гіпотези експерименту, підготовленості учнів і обговорюється в організації досліджень (П розділ).

Обробка отриманих даних починається з розглядання окремих факторів і виявлення особливостей явища, що розглядається. Потім проводиться порівняння результатів та їх варіацій, аналізуються факти, отримані в різних умовах і різних групах, встановлюються зв'язки між педагогічним впливом і якісними та кількісними змінами, що відбулися під час експерименту.

Методи математичної статистики

Суттєвий недолік багатьох кваліфікаційних робіт полягає в тому, що автори обмежуються лише якісним описанням закономірностей і залежностей, що виявлені. Але слід пам'ятати, що лише математичні методи дослідження, спираючись на якісні характеристики, доповнюють в кількісному відношенні.

За допомогою математичних методів вираховуються середні величини, отримані під час вимірювань показників:

- середнє арифметичне, яке характеризує середній рівень величини, вивчається;
- середнє квадратичне відхилення як показник коливання ознаки;
- коефіцієнт варіації.

При математичній обробці результатів досліджень застосовуються також статистичні методи, до яких належать:

- вирахування коефіцієнтів взаємозв'язку;
- порівняння двох вибіркового середніх арифметичних та ін.

Використання методів дослідження і методів математичної статистики потребує від студентів спеціальних знань, які вони отримують під час проходження курсу “Спортивна метрологія”, “Математична статистика” і “ТІМОВС та СПВ”.

2.4. Оформлення роботи

Студенти подають кваліфікаційну або дипломну роботу, віддруковану на машинці або написану акуратним, чітким почерком на стандартних аркушах (203 x 288 мм) з одного боку. З лівої сторони аркуша потрібно залишити поле шириною 30 мм, з правої сторони – 10 мм, зверху і знизу – 20 мм.

Перед тим, як переписувати або віддрукувати кінцевий варіант роботи, вона детально перевіряється науковим керівником і студентом. З урахуванням зауважень автор роботи вносить необхідні зміни, доповнення і корективи. Уточнюються назви розділів і підрозділів, таблиць, малюнків, послідовність розташування матеріалу, цифрові дані, чіткість висновків і рекомендацій. Текст роботи повинен бути розбитий на ті розділи і підрозділи, які вказуються у змісті. Кожен розділ роботи починається з нової сторінки. Між підзаголовками розділів і наступним текстом потрібно зберігати відстань не менше як 10 мм (рукописний варіант) або 3 інтервали (друкований варіант).

У кваліфікаційній або дипломній роботі не рекомендується вживати мовні звороти від першої особи: “Я спостерігав”, “На мою думку”, “Мені (нам) здається”, “Ми отримали” і т.д. Найкраще висловлювати свою думку так: “Вивчення передового досвіду свідчить про те, що ...” або “На основі виконаного аналізу можна стверджувати, що ...”.

Крім текстової частини роботи в її зміст входять різноманітний графічний та ілюстративний матеріал. Таблиці з найпоширенішою формою подання цифрового матеріалу. Таблиці слід максимально спростувати до міри. Таблиці нумеруються арабськими цифрами. Слово “таблиця” не скорочується, а цифра по порядку (без знака №) пишеться в правому верхньому куту над текстовим заголовком (додаток 5). Кожна таблиця повинна мати свою назву. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Числові показники в таблицях повинні мати однакове число знаків після коми. При відсутності числового показника в графі ставиться знак “тире”. Таблиця не повинні перевищувати стандартного аркуша паперу, інакше вони даються з продовженням (тоді на новому аркуші ставиться заголовок “Продовження таблиці 1”).

Ілюстративний матеріал будь-якого змісту і графічного виконання називається малюнками. Це можуть бути схеми, графіки, діаграми, малюнки, фотографії. Підписи до них, незалежно від їх характеру, складаються в такому порядку: малюнок, номер малюнка по порядку арабськими цифрами (без знака №, без крапки після цифри), підпис до ілюстрації з великої літери. Крапка в кінці підпису не ставиться (додаток 5).

Коментуючи малюнок або таблицю в тексті, треба робити посилання (наприклад, табл. 4, Мал. 1), а сам малюнок або таблицю розташовувати по можливості відразу після посилання на нього.

Всі сторінки остаточно оформленої і перевіреної роботи нумеруються по порядку (від титульної до останньої). Порядковий номер ставиться посередині верхнього поля сторінки. Першою сторінкою вважається титульний лист, але цифра 1 на ньому не ставиться. Робота переплітається або зшивається у спеціальну папку. Після розділу “Висновки” студент ставить свій підпис.

2.5. Підготовка до захисту і захист

Виконана, остаточно оформлена і підписана кваліфікаційна або дипломна робота подається студентом науковому керівнику у спеціально встановлені терміни. Науковий керівник у 10-денний строк зобов'язаний перевірити роботу і виставити за неї оцінку. Оцінка виставляється диференційована: “Відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”. На “відмінно” і “добре” оцінюються відповідно оформлені роботи, в яких повністю розкриті усі питання на рівні сучасних уявлень і представлені результати власних досліджень.

Оцінкою “задовільно” оцінюються ті кваліфікаційні роботи, в яких правильно розкрита тема, але недостатньо використані літературні джерела і відсутні результати власних досліджень.

При наявності в роботі помилкових положень і механічного переносу літературного матеріалу, вона оцінюється “незадовільно”.

У разі незадовільної оцінки робота повертається на доопрацювання з наступним повторним захистом, але не пізніше, як за два тижні до початку екзаменаційної сесії. Студенти, які не виконали і не захистили кваліфікаційну роботу у встановлені терміни, до екзаменів не допускаються.

Кваліфікаційні роботи студентів II і III курсів зберігаються у наукових керівників, а IY курсу здаються у деканат для представлення у Державну Екзаменаційну комісію, а після екзаменів повертаються на кафедру.

Рецензування роботи виконує викладач кафедри, який не керував даною роботою. В рецензії зазначається: актуальність теми, ступінь новизни, правильність і глибина розкриття теми студентом, самостійність під час проведення дослідження, відповідність висновків поставленим завданням, їх обґрунтованість, можливість застосування результатів і практичних рекомендацій в теорії і практиці фізичної культури і спорту. У рецензії обов’язково вказуються позитивні сторони роботи і недоліки.

Для дипломної роботи крім рецензії необхідно представити ще відгук наукового керівника. У відгуку керівника повинна бути зроблена характеристика роботи студента за всіма розділами, вказано ступінь самостійності автора у роботі над дипломною темою, сформованість навичок при роботі з літературою і проведенні експериментальних досліджень, обґрунтованість і цінність висновків і практичних рекомендацій. У відгуку робиться висновок про можливість допуску студента до захисту.

Організація захисту кваліфікаційних робіт на кафедрі відбувається викладачем, який веде курс “ТіМОВС та СПВ” за 10 днів до терміну здачі цих робіт у деканат. На захисті повинні бути присутні студенти даної спеціалізації, науковий керівник, рецензент і викладачі кафедри.

До захисту допускаються студенти, які повністю підготували й оформили роботу та отримали позитивну рецензію. Перед виступом кожного студента, який захищається, викладач зачитує рецензію на роботу.

Під час захисту студент коротко доповідає про стан питання, методи і результати власних досліджень, зачитує висновки і практичні рекомендації. Доповідь студента не повинна перевищувати 10 хвилин. Потім студент відповідає на питання, які задають йому присутні на захисті. Студенти і викладачі після цього виступають з обговоренням, оцінюючи позитивні сторони роботи та її недоліки.

Кінцева оцінка за кваліфікаційну роботу виставляється після захисту. На неї впливає думка наукового керівника, рецензента, а також успішність захисту роботи студентом.

Завершена дипломна робота після перегляду її науковим керівником і підпису подається завідуючому кафедрою разом з відгуком для вирішення питання про допуск її до захисту. При позитивному рішенні питання робиться представлення в деканат про допуск роботи до захисту. Студентам, що допущені до захисту дипломних робіт, дозволяється не здавати державний іспит зі спеціалізації.

Захист дипломних робіт проводиться на засіданні ДЕК. На захисті студент-дипломник коротко (15-20 хв.) доповідає основні положення вибору теми, її актуальність, характеризує гіпотезу, мету і завдання дослідження, отримані результати і висновки, вказує на теоретичну і практичну значимість. Після цього зачитується відгук наукового керівника і рецензія на роботу, заслуховуються відповіді студента на зауваження, зроблені в рецензії. Студенту може бути поставлене питання усіма присутніми на захисті. Після цього вирішується остаточна оцінка за дипломну роботу.

Якщо захист дипломної роботи визнаний незадовільним, ДЕК вирішує чи може студент повторно захистити роботу. Незадовільна оцінка за дипломну роботу не може позбавити студента можливості здавати державні екзамени.

На захист кваліфікаційної та дипломної роботи студенти готують наочні засоби.

3. КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНИМИ І ДИПЛОМНИМИ РОБОТАМИ

Загальне керівництво виконанням кваліфікаційних і дипломних робіт відбувається ректоратом вузу і деканатами факультетів.

Проректор з навчальної роботи і декани через навчальну частину контролюють хід виконання кваліфікаційних і дипломних робіт, організують обговорення стану і засобів поліпшення підготовки робіт в інституті (на засіданнях ради інституту і факультетів, Ради НТТМ, методичних комісіях, науково-методичних конференціях, засіданнях кафедр).

Кафедри, які здійснюють підготовку і випуск кваліфікаційних і дипломних робіт, безпосередньо забезпечують організацію і керівництво виконанням робіт. Вони визначають і щорічно оновлюють тематику робіт, підбирають склад викладачів, а при необхідності також і консультантів, які будуть здійснювати керівництво кваліфікаційними і дипломними роботами. Для керівництва дипломними роботами залучаються провідні фахівці вузу, професори, доценти і кваліфіковані викладачі. Як консультанти можуть бути запрошені професори і доценти кафедр теоретичного і медико-біологічного профілю.

Основною формою керівництва студентами є консультації, які проводяться на кафедрах за встановленим розкладом. Як правило, консультації мають індивідуальний характер. Студент зобов'язаний звітуватись перед науковим керівником не раніше одного разу на місяць.

В обов'язки керівника входять ретельна перевірка окремих розділів роботи, роботи в цілому, складання відгуку (для дипломної роботи), надання допомоги у підготовці до захисту. Робота, яку виконує професорсько-викладацький склад кафедри щодо керівництва студентськими кваліфікаційними і дипломними роботами, включається в обсяг навчального навантаження і фіксується в індивідуальних планах, відповідно діючих норм.

Рекомендована література

Основна:

1. Ашмарин Б. А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании / Б. А. Ашмарин. – Москва : Физкультура и спорт, 1978.
2. Масальгин Н. А. Математико-статистические методы в спорте / Н. А. Масальгин. – Москва : Физкультура и спорт, 1972.

Допоміжна:

3. Спортивная метрология : учеб. для институтов физической культуры / под ред. В. М. Зациорского. – Москва : Физкультура и спорт, 1986. – 240 с.

Інформаційні ресурси інтернет:

4. Ванкувер стиль. Приклади цитування в наукових роботах : метод. реком. для магістрів та аспірантів ЗВО фізкультурного профілю. – Вид. 2-ге, доп. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2019. – 15 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/17680>
5. Методичні рекомендації до підготовки кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня: галузь знань 01 «Освіта», спеціальність 014.11 «Середня освіта (фізична культура)», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт» [Електронний ресурс] / уклад. Ф. В. Музика, Ю. А. Бріскін, А. В. Передерій, І. Р. Боднар, Ю. О. Павлова, В. Ю. Сосіна, О. Ю. Сидорко, І. М. Ріпак, Р. Л. Петрина. – Львів, 2018. – 38 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/15774>
6. Свістельник І. Р. Електронний репозитарій як складова інформаційно-освітнього простору вищого навчального закладу фізкультурного профілю / Свістельник І. Р. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2015. – № 3(47). – С. 107 – 110.
7. Свістельник І. Р. Практичні рекомендації щодо складання бібліографічного опису для студентів, магістрантів, аспірантів ВНЗ фізкультурного профілю [Електронний ресурс] / Свістельник І. Р. – Вид. 2-ге, перероб. – Львів : [б. в.], 2016. – 63 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/3968>

Д О Д А Т О К

Додаток 1

Типовий варіант Календарного плану дипломної роботи

Зміст роботи	Терміни виконання
1. Аналіз літературних джерел з теми. Написання 1 розділу “Стан питання”	Вересень-квітень
2. Написання II розділу “Мета, завдання методи та орг-ція досліджень”	жовтень-листопад
3. Проведення досліджень I етапу	березень-квітень
4. Проведення досліджень II етапу	березень-квітень
5. Обробка отриманих даних	травень-вересень
6. Написання III розділу роботи	жовтень-грудень
7. Написання IV розділу роботи “Обговорення результатів дослідження”	грудень-січень
8. Написання висновків	лютий
9. Оформлення роботи, підготовка до захисту	березень
10. Захист роботи	березень

Додаток 2

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра .....

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ОСОБАМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

(Кваліфікаційна робота)

Виконавець: студент 4 курсу педагогічного факультету
Прізвище, ініціали

Науковий керівник: вчене звання, науковий ступінь
Прізвище, ініціали

Львів –20...

Додаток 3

Типовий варіант змісту дипломної роботи

Вступ

Розділ 1. Стан питання (або назва розділу).

- 1.1. Вплив фізичних вправ на кардіореспіраторну систему людини
- 1.2. Вплив занять фізичною культурою на психічний стан тих, хто займається
- 1.3. Ріст фізичних якостей під впливом занять фізичними вправами
- 1.4. Резюме

Розділ II. Мета, завдання, методи і організація досліджень

- 2.1. Мета і завдання дослідження
- 2.2. Методи дослідження
- 2.3. Організація дослідження

Розділ III. Результати досліджень (або назва розділу)

- 3.1. Рівень фізичного стану у людей, що займаються оздоровчим бігом
- 3.2. Рівень фізичного стану тих, хто займається масовими видами гімнастики
- 3.3. Порівняльний аналіз рівня фізичного стану людей, що займаються оздоровчим бігом і масовими видами гімнастики
- 3.4. Резюме

Розділ IV. Розробка і експериментальне обґрунтування методики занять у групах “Здоров’я”

- 1.1. Розробка методики проведення занять

Дослідження впливу занять за розробленою методикою на організм тих, що займаються.